ITS Finland ry
Mikonkatu 9
00100 HELSINKI
www.its-finland.fi

LAUSUNTO

23.2.2026

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Asia: VNS 11/2025 vp Valtioneuvoston selonteko: Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma

Älykkään liikenteen verkosto - ITS Finland ry:n lausunto valtioneuvoston selonteosta pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta

ITS Finland kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta koskien pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaa.

ITS Finland toimii digitaalisen liikenteen ja kuljetuksen kehittämisen yhteistyöfoorumina kooten hallinnon, tutkimuksen ja elinkeinoelämän toimijat yhteen. ITS Finland on voittoa tavoittelematon asiantuntijaverkosto, johon kuuluu noin 100 jäsenorganisaatiota, joissa työskentelee yli 30 000 henkilöä. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää älykkään liikenteen ja logistiikan palvelujen toteuttamisen ja liiketoiminnan yleisiä edellytyksiä sekä tehdä tunnetuksi digitalisaation keinovalikoiman yhteiskunnallista vaikuttavuutta koko liikennejärjestelmän turvallisuuden, sujuvuuden, tehokkuuden ja ympäristöystävällisyyden parantamisessa. Yhdistys edistää toimialan älykkään ja kestävän liiketoiminnan kasvua ja kansainvälistymistä.

ITS Finland toteaa lausuntonaan seuraavaa:
ITS Finland ry on älykkään ja kestävän liikenteen asiantuntijaverkosto, jonka vuoksi lausuntomme keskittyy pääasiassa liikennesektorin toimenpiteisiin.

Liikenne- ja viestintävaliokunnan käsiteltävänä olevat energia- ja ilmastostrategia, keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma (KAISU3) sekä pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma muodostavat yhdessä keskeisen politiikkakehyksen liikenteen päästövähennystavoitteiden saavuttamiselle Suomessa. Vaikka kyseessä ovat muodollisesti erilliset asiakirjat, niiden vaikuttavuus tulee arvioida kokonaisuutena.

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa pääpaino on skenaariopohjaisessa tarkastelussa. Skenaariot rakentuvat vahvasti ajoneuvokannan sähköistymisen, energiajärjestelmän muutoksen ja teknologisen kehityksen varaan. Tämä antaa kuvan, että päästövähennykset realisoituvat pääosin teknologisen murroksen myötä.

ITS Finland katsoo, että skenaariot nojaavat liikaa tarjontapuolen oletuksiin ja liian vähän liikennejärjestelmän kysyntä- ja rakennetason muutoksiin. Liikennesuoritteen kehitys, kulkutapajakauma, palvelupohjaiset liikkumisratkaisut ja logistiikan optimointi jäävät skenaarioissa sivurooliin, vaikka

juuri näillä tekijöillä voidaan vaikuttaa päästökehitykseen nopeasti ja kustannustehokkaasti. Skenaariot eivät riittävästi mallinna:

- kulkumuotosiirtymän mahdollisuuksia ja vaikutusta
- digitaalisten ratkaisujen vaikutusta ajoneuvojen käyttö- ja täyttöasteisiin
- logistiikan tehostamisen päästövaikutuksia
- kaupunkirakenteen ja hinnoittelun ohjausvaikutuksia

Tämä johtaa tilanteeseen, jossa sähköistyminen näyttäytyy ainoana realistisena päästöpolkuna. Noin kolmen miljoonan henkilö-, paketti- ja kuorma-auton korvaaminen sähköisillä on kuitenkin pitkä ja kallis urakka. Vaikka sähköistymisen rooli on kiistaton, niin muita keinoja ei sovi unohtaa. Lisäksi skenaariot näyttävät implisiittisesti hyväksyvän liikennesuoritteen kasvun, ilman että tarkastellaan riittävästi politiikkatoimia, joilla kehityssuuntaa voidaan muuttaa. Tämä on ristiriidassa Liikenne 12 -suunnitelman tavoitteiden kanssa.

ITS Finland katsoo, että skenaariotyötä tulee täydentää vaihtoehtoisilla järjestelmätason skenaarioilla, joissa:

- liikennesuorite ei automaattisesti kasva
- kulkutapajakauma muuttuu
- digitalisaation vaikutukset sisällytetään mallinnukseen
- logistiikan optimointi huomioidaan täysimääräisesti

Ilman tätä riskinä on, että pitkän aikavälin ilmastopolku perustuu liian yksipuoliseen keinovalikoimaan ja optimistiseen oletukseen ajoneuvoteknologian nopeasta läpimurrosta ja aliarvioi kotimaisen osaamisen tarjoamat nopeammat ja kustannustehokkaammat ratkaisut.

Lopuksi

Pitkän aikavälin skenaariot perustuvat pääosin energiajärjestelmän muutokseen ja ajoneuvoteknologian kehitykseen. Digitalisaation, kulkutapajakauman muutoksen ja palvelupohjaisten ratkaisujen päästövaikutuksia ei ole mallinnettu itsenäisinä politiikkamuuttujina. Kyseessä on klassinen esimerkki ilmiöstä: ”Sitä saa mitä mittaa – tai tässä tapauksessa mallintaa”. Tämä lähestymistapa on ongelmallinen kahdesta syystä, koska skenaariot mallintavat niukasti tai eivät lainkaan liikennejärjestelmätason muutoksia: kulkutapajakauman muutosta, liikennesuoritteen hallintaa, palvelupohjaista liikkumista, logistiikan optimointia ja digitalisaation vaikutuksia. Kun nämä tekijät eivät näy mallinnuksessa eivätkä skenaarioissa, ne eivät myöskään nouse keskeisiksi politiikkatoimiksi.

Tämä johtaa tilanteeseen, jossa ilmastopolitiikka liikenteen osalta kaventuu käyttövoimien ympärillä käytäväksi tukipolitiikaksi. Samalla jää hyödyntämättä monipuolinen keinovalikoima, joka:

- voi alentaa päästöjä nopeammin ja kustannustehokkaammin
- voi parantaa liikennejärjestelmän tuottavuutta
- voi vahvistaa kaupunkien elinvoimaa
- tukee aktiiviliikkumista ja kansanterveyttä
- edistää digitaalisten ratkaisujen käyttöönottoa
- luo kotimaisille yrityksille referenssimarkkinoita ja vientimahdollisuuksia

ITS Finland ry
Mikonkatu 9
00100 HELSINKI
www.its-finland.fi

LAUSUNTO

23.2.2026

Liikennejärjestelmän uudistaminen päästöttömäksi ei ole vain ilmastopolitiikkaa, vaan myös kaupunkikehitystä, talouspolitiikkaa ja innovaatiopolitiikkaa. Mikäli skenaariotyössä ei tunnisteta tätä kokonaisuutta, riskinä on, että myös politiikkavalmistelu juuttuu teknologiseen yksilinjaiseen ratkaisuun ja jättää hyödyntämättä laajemmat yhteiskunnalliset mahdollisuudet.

Kestävä ja kilpailukykyinen Suomi ei synny odottamalla, että polttomoottoriautot korvautuvat sähköautoilla, vaan rakentamalla liikennejärjestelmä, jossa liikkuminen on sujuvaa, resurssitehokasta ja aidosti vähäpäästöistä – monipuolisen, loogisen ja määrätietoisen keinovalikoiman avulla.

Samalla pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman tavoitteena, ellei peräti lähtökohtana, pitäisi olla ettemme nykyisten valtionvelkojen, korjausvelkojen ja hoitovelkojen lisäksi rakenna myös päästövelkaa tulevien veronmaksajasukupolvien rasitteeksi.

Kunnioittavasti,

Marko Forsblom
Toiminnanjohtaja
ITS Finland ry